ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ

της 5ης Οκτωβρίου 1999 *

Στην υπόθεση C-420/97,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του Hof van Cassatie (Βέλγιο) προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του Πρωτοκόλλου της 3ης Ιουνίου 1971, για την ερμηνεία από το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων της Συμβάσεως της 27ης Σεπτεμβρίου 1968 για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ

Leathertex Divisione Sintetici SpA

και

Bodetex BVBA,

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία των άρθρων 2 και 5, σημείο 1, της προπαρατεθείσας συμβάσεως της 27ης Σεπτεμβρίου 1968 (ΕΕ 1982, L 388, σ. 7), όπως τροποποιήθηκε με τη Σύμβαση της 9ης Οκτωβρίου 1978 για την προσχώρηση του Βασιλείου της Δανίας, της Ιρλανδίας και του Ηνωμένου Βασιλείου της Μεγάλης Βρετανίας και Βόρειας Ιρλανδίας (ΕΕ 1982, L 388, σ. 24),

* Γλώσσα διαδικασίας: η ολλανδική.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

συγκείμενο από τους G. C. Rodríguez Iglesias, Πρόεδρο, P. J. G. Kapteyn, J.-P. Puissochet, G. Hirsch και P. Jann, προέδρους τμήματος, J. C. Moitinho de Almeida (εισηγητή), C. Gulmann, J. L. Murray, D. A. O. Edward, H. Ragnemalm, L. Sevón, M. Wathelet και R. Schintgen, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: P. Léger
γραμματέας: H. von Holstein, βοηθός γραμματέας

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

— η Leathertex Divisione Sintetici SpA, εκπροσωπούμενη από τους S. Beele και F. Busschaert, δικηγόρους Kortrijk,

— η Bodetex BVBA, εκπροσωπούμενη από τους D. van Poucke και B. Demeulenaere, δικηγόρους Γάνδης,

— η Γερμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον R. Wagner, Regierungsdirektor στο ομοσπονδιακό Υπουργείο Δικαιοσύνης,

— η Ιταλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον καθηγητή U. Leanza, προϊστάμενο της υπηρεσίας διπλωματικών διαφορών του Υπουργείου Εξωτερικών, επικουρούμενο από τον O. Fiumara, avvocato dello Stato,

— η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, εκπροσωπούμενη από τον J. E. Collins, Assistant Treasury Solicitor, επικουρούμενο από τον M. Hoskins, barrister,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τους J. L. Iglesias Buhigues, νομικό σύμβουλο, και P. van Nuffel, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις προφορικές παρατηρήσεις της Ιταλικής Κυβερνήσεως, εκπροσωπούμενης από τον O. Fiumara, της Κυβερνήσεως του Ηνωμένου Βασιλείου, εκπροσωπούμενης από τον L. Persey, QC, και της Επιτροπής, εκπροσωπούμενης από τους J. L. Iglesias Buhigues και P. van Nuffel, κατά τη συνεδρίαση της 15ης Δεκεμβρίου 1998,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 16ης Μαρτίου 1999,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με απόφαση της 4ης Δεκεμβρίου 1997, που περιήλθε στο Δικαστήριο στις 11 Δεκεμβρίου 1997, το Hof van Cassatie υπέβαλε, δυνάμει του Πρωτοκόλλου της 3ης Ιουνίου 1971, για την ερμηνεία από το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων της Συμβάσεως της 27ης Σεπτεμβρίου 1968 για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (στο εξής: Πρωτόκολλο), προδικαστικό ερώτημα ως προς την ερμηνεία των άρθρων 2 και 5, σημείο 1, της συμβάσεως αυτής (ΕΕ 1982, L 388, σ. 7), όπως τροποποιήθηκε με τη Σύμβαση της 9ης Οκτωβρίου 1978 για την προσχώρηση του Βασιλείου της Δανίας, της Ιρλανδίας και του Ηνωμένου Βασιλείου της Μεγάλης Βρετανίας και Βόρειας Ιρλανδίας (ΕΕ 1982, L 388, σ. 24).

2 Το ερώτημα αυτό ανέκυψε στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ της Leathertex Divisione Sintetici SpA (στο εξής: Leathertex), εταιρίας με έδρα το Montemurlo (Ιταλία), και της Bodetex BVBA (στο εξής: Bodetex), εταιρίας με έδρα το Rekkem-Menen (Βέλγιο), όσον αφορά την καταβολή, αφενός, καθυστερουμένων προμηθειών και, αφετέρου,

αποζημιώσεως λόγω καταγγελίας χωρίς τήρηση προθεσμίας, την οποία απαίτησε η Bodetex από τη Leathertex, της οποίας ήταν εμπορικός αντιπρόσωπος στη βελγική και στην ολλανδική αγορά.

Η Σύμβαση

3 Το άρθρο 2, πρώτο εδάφιο, της Συμβάσεως ορίζει τα εξής:

«Με την επιφύλαξη των διατάξεων της παρούσας Συμβάσεως, τα πρόσωπα που έχουν την κατοικία τους στο έδαφος συμβαλλόμενου κράτους ενάγονται ενώπιον των δικαστηρίων του κράτους αυτού, ανεξάρτητα από την ιθαγένειά τους.»

4 Το άρθρο 3, πρώτο εδάφιο, της Συμβάσεως προβλέπει τα εξής:

«Τα πρόσωπα που έχουν την κατοικία τους στο έδαφος συμβαλλόμενου κράτους μπορούν να εναχθούν ενώπιον των δικαστηρίων άλλου συμβαλλόμενου κράτους μόνο σύμφωνα με τους κανόνες που περιλαμβάνονται στα τμήματα 2 έως 6 του παρόντος τίτλου.»

5 Σύμφωνα με το άρθρο 5 της Συμβάσεως:

«Πρόσωπο που έχει την κατοικία του στο έδαφος συμβαλλόμενου κράτους μπορεί να εναχθεί σε άλλο συμβαλλόμενο κράτος:

1) ως προς διαφορές εκ συμβάσεως, ενώπιον του δικαστηρίου του τόπου όπου εκπληρώθηκε ή οφείλει να εκπληρωθεί η παροχή·

(...).»

6 Το άρθρο 6, σημείο 1, της Συμβάσεως προσθέτει ότι το πρόσωπο αυτό μπορεί να εναχθεί, αν υπάρχουν πολλοί εναγόμενοι, ενώπιον του δικαστηρίου της κατοικίας ενός από αυτούς.

7 Τέλος, το άρθρο 22, πρώτο εδάφιο, ορίζει τα εξής:

«Όταν συναφείς αγωγές έχουν ασκηθεί ενώπιον δικαστηρίων διάφορων συμβαλλόμενων κρατών και είναι εκκρεμείς σε πρώτο βαθμό, κάθε δικαστήριο εκτός εκείνου που έχει πρώτο επιληφθεί μπορεί να αναστείλει τη διαδικασία.»

Η διαφορά της κύριας δίκης

8 Επί πολλά έτη η Bodetex ήταν εμπορικός αντιπρόσωπος της Leathertex στη βελγική και στην ολλανδική αγορά στα πλαίσια διαρκούς ενοχικής σχέσεως. Η Bodetex ελάμβανε ως αμοιβή προμήθεια 5 %.

9 Αφού εις μάτην ζήτησε από τη Leathertex, κατά το 1987, την καταβολή των προμηθειών που θεωρούσε ότι της όφειλε, η Bodetex θεώρησε ότι η σύμβαση εμπορικής αντιπροσωπείας είχε καταγγελθεί και, με έγγραφο της 9ης Μαρτίου 1988, διαπίστωσε τη λύση της συμβάσεως και ζήτησε από τη Leathertex την καταβολή των καθυστερουμένων προμηθειών καθώς και αποζημίωση λόγω καταγγελίας χωρίς τήρηση προθεσμίας.

10 Επειδή η επιστολή αυτή παρέμεινε αναπάντητη, η Bodetex ενήγαγε στις 2 Νοεμβρίου 1988 τη Leathertex ενώπιον του Rechtbank van Koophandel te Kortrijk, ζητώντας την καταβολή των οφειλομένων ποσών.

11 Με απόφαση της 1ης Οκτωβρίου 1991, το Rechtbank van Koophandel έκρινε ότι τη βάση της αγωγής αποτελούσαν δύο διαφορετικές υποχρεώσεις. Το δικαστήριο αυτό θεώρησε ότι η πρώτη υποχρέωση, δηλαδή η υποχρέωση τηρήσεως εύλογης προθεσμίας προειδοποιήσεως σε περίπτωση καταγγελίας της συμβάσεως εμπορικής αντιπροσωπείας και, σε περίπτωση μη τηρήσεως της προθεσμίας αυτής, καταβολής αποζημιώσεως, έπρεπε να εκπληρωθεί στο Βέλγιο, ενώ η δεύτερη, δηλαδή η υποχρέωση καταβολής της προμήθειας, έπρεπε να εκπληρωθεί στην Ιταλία δυνάμει της αρχής του αρσίμου των χρεών. Κατά συνέπεια, το Rechtbank van Koophandel αναγνώρισε τη δικαιοδοσία του όσον αφορά την υποχρέωση καταβολής αποζημιώσεως λόγω καταγγελίας χωρίς τήρηση προθεσμίας δυνάμει του άρθρου 5, σημείο 1, της Συμβάσεως και, στη συνέχεια, έκρινε ότι έχει δικαιοδοσία για το σύνολο της διαφοράς, λαμβανομένης υπόψη της συνάφειας μεταξύ της υποχρεώσεως αυτής και της υποχρεώσεως καταβολής προμηθειών. Το ως άνω δικαστήριο επέβαλε στη Leathertex την υποχρέωση να καταβάλει στην Bodetex τις καθυστερούμενες προμήθειες και αποζημίωση λόγω καταγγελίας χωρίς τήρηση προθεσμίας.

12 Η Leathertex άσκησε έφεση κατά της αποφάσεως αυτής ενώπιον του Hof van Beroep te Gent, το οποίο, με απόφαση της 29ης Οκτωβρίου 1993, επιβεβαίωσε τη δικαιοδοσία του Rechtbank van Koophandel για την αγωγή της Bodetex. Το Hof van Beroep

έκρινε ότι τη βάση της αγωγής της Bodetex αποτελούν δύο διαφορετικές υποχρεώσεις που απορρέουν από τη σύμβαση αντιπροσωπείας, ότι η υποχρέωση καταβολής προμήθειας δεν μπορούσε να θεωρηθεί ως η κύρια παροχή και ότι οι δύο υποχρεώσεις έπρεπε να θεωρηθούν ισοδύναμες, οπότε τίποτε δεν εμπόδιζε την Bodetex να ασκήσει την αγωγή της ενώπιον του δικαστηρίου του τόπου εκπληρώσεως της μιας εκ των δύο αυτών υποχρεώσεων. Κατά συνέπεια, έκρινε ότι το Rechtbank van Koophandel είχε δικαιοδοσία να εκδικάσει τη διαφορά της κύριας δίκης ως δικαστήριο του τόπου στον οποίο έπρεπε να εκπληρωθεί η υποχρέωση τηρήσεως εύλογης προθεσμίας προειδοποιήσεως.

13 Η Leathertex άσκησε αίτηση αναιρέσεως ενώπιον του Hof van Cassatie. Ισχυρίστηκε, πρώτον, ότι το Hof van Beroep, καθόσον έκρινε ότι έχει δικαιοδοσία για το κεφάλαιο της αγωγής που αφορά την καταβολή των καθυστερουμένων προμηθειών, ενώ η υποχρέωση καταβολής των προμηθειών αυτών έπρεπε να εκπληρωθεί στην Ιταλία, παρέβη το άρθρο 5, σημείο 1, της Συμβάσεως. Κατά τη Leathertex, αν το δικαστήριο δεν μπορεί να διακρίνει, μεταξύ των διαφόρων παροχών που αποτελούν τη βάση της αγωγής, την κύρια από τις παρεπόμενες παροχές, η δικαιοδοσία του καλύπτει απλώς τις παροχές των οποίων ο τόπος εκπληρώσεως εμπίπτει, κατά τους δικούς του κανόνες ιδιωτικού διεθνούς δικαίου, στη δωσιδικία του. Δεύτερον, η Leathertex υποστήριξε ότι το Hof van Beroep παρέβη το άρθρο 22 της Συμβάσεως, καθόσον έκρινε ότι έχει δικαιοδοσία για το σύνολο της διαφοράς, ενώ η διάταξη αυτή δεν μπορεί να εφαρμοσθεί παρά μόνον όταν συναφείς αγωγές έχουν ασκηθεί ενώπιον δικαστηρίων δύο ή περισσοτέρων συμβαλλομένων κρατών.

14 Στην απόφασή του περί παραπομπής, το Hof van Cassatie τονίζει, κατ' αρχάς, ότι η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση δεν εφάρμοσε το άρθρο 22 της Συμβάσεως και απορρίπτει, για τον λόγο αυτό, τον λόγο αναιρέσεως της Leathertex που στηρίζεται στην παράβαση της ως άνω διατάξεως.

15 Όσον αφορά τον ισχυρισμό περί παραβάσεως του άρθρου 5, σημείο 1, της Συμβάσεως, το Hof van Cassatie υπενθυμίζει ότι, στην απόφαση της 15ης Ιανουαρίου 1987, 266/85, Shenavai (Συλλογή 1987, σ. 239, σκέψη 19), το Δικαστήριο έκρινε ότι στην ιδιαίτερη περίπτωση όπου μία διαφορά προκύπτει από περισσότερες παροχές που απορρέουν από την ίδια σύμβαση και αποτελούν τη βάση της αγωγής που ασκεί ο ενάγων, ο επιλαμβανόμενος δικαστής, για να προσδιορίσει τη δικαιοδοσία του, θα στηριχθεί στην αρχή ότι το παρεπόμενο ακολουθεί την τύχη του κυρίου, οπότε,

μεταξύ περισσοτέρων επιδίκων παροχών, η κύρια παροχή θα προσδιορίσει τη δικαιοδοσία του επιλαμβανομένου δικαστή.

16 Το Hof van Cassatie διαπιστώνει ότι, εν προκειμένω, δεν αμφισβητείται ότι η υποχρέωση καταβολής προμηθειών δεν μπορεί να θεωρηθεί ως η κύρια παροχή στο πλαίσιο της αγωγής που άσκησε η Bodetex, ότι ο Βέλγος δικαστής έχει δικαιοδοσία να αποφανθεί επί της υποχρεώσεως καταβολής αποζημιώσεως λόγω καταγγελίας χωρίς τήρηση προθεσμίας, δεδομένου ότι η υποχρέωση αυτή είναι συμβατικής φύσεως και πρέπει να εκπληρωθεί στο Βέλγιο, και ότι οι δύο προπαρατεθείσες υποχρεώσεις είναι ισοδύναμες.

17 Κατά συνέπεια, το Hof van Cassatie διερωτάται αν είναι δυνατόν να τεθεί εκποδών ο γενικός κανόνας που διατυπώνεται στο άρθρο 2 της Συμβάσεως στην περίπτωση διαφοράς η οποία αφορά διαφορετικές παροχές που απορρέουν από την ίδια σύμβαση αντιπροσωπείας, εφόσον καμία από αυτές δεν τελεί σε σχέση εξαρτήσεως προς τις άλλες και εφόσον μία μόνο μπορεί να αποτελέσει έρεισμα για τη δικαιοδοσία του επιληφθέντος δικαστηρίου, λαμβανομένου υπόψη του τόπου εκπληρώσεώς της.

18 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Hof van Cassatie αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Έχουν τα άρθρα 5, σημείο 1, και 2 της Συμβάσεως για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση των αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, όπως ισχύουν εν προκειμένω, την έννοια ότι ένα σύνθετο ένδικο βοήθημα, του οποίου τη βάση αποτελούν διαφορετικές παροχές απορρέουσες από μία και μόνο σύμβαση, μπορεί να ασκηθεί ενώπιον ενός μόνο δικαστηρίου, έστω και αν, κατά τους κανόνες του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου του κράτους του επιλαμβανομένου δικαστηρίου, οι συμβατικές παροχές που αποτελούν τη βάση του ενδίκου βοηθήματος πρέπει να εκπληρωθούν η μία στη χώρα του επιλαμβανομένου δικαστηρίου και η έτερη σε άλλο κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ενώσεως, λαμβανομένου υπόψη ότι το επιλαμβανόμενο δικαστήριο κρίνει, βάσει του ενδίκου βοηθήματος που ασκήθηκε ενώπιόν του, ότι οι δύο παροχές οι οποίες αποτελούν τη βάση του ενδίκου βοηθήματος δεν τελούν σε σχέση εξαρτήσεως μεταξύ τους, αλλά είναι ισοδύναμες;»

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

19 Με το ερώτημα αυτό, το αιτούν δικαστήριο ερωτά κατ' ουσίαν αν τα άρθρα 2 και 5, σημείο 1, της Συμβάσεως έχουν την έννοια ότι το ίδιο δικαστήριο έχει δικαιοδοσία για το σύνολο αγωγής της οποίας τη βάση αποτελούν δύο ισοδύναμες παροχές οι οποίες απορρέουν από την ίδια σύμβαση, έστω και αν, κατά τους κανόνες του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου του κράτους του δικαστηρίου αυτού, οι εν λόγω παροχές πρέπει να εκπληρωθούν η μία στο κράτος αυτό και η έτερη σε άλλο συμβαλλόμενο κράτος.

20 Η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου ισχυρίζεται, κυρίως, ότι, μεταξύ των δύο παροχών στις οποίες στηρίζεται η αγωγή της κύριας δίκης, η υποχρέωση καταβολής των προμηθειών είναι η παροχή που αποτελεί κατά κύριο λόγο τη βάση της αγωγής. Πράγματι, κατά την απόφαση περί παραπομπής, η μη καταβολή των επιδίκων προμηθειών είναι ο μοναδικός λόγος για τον οποίο η Bodetex θεώρησε ότι η σύμβαση είχε καταγγελθεί χωρίς προειδοποίηση. Κατά συνέπεια, η αποζημίωση λόγω καταγγελίας χωρίς τήρηση προθεσμίας δεν πρέπει να καταβληθεί παρά μόνον εφόσον αποδειχθεί ότι οι επίδικες προμήθειες πράγματι οφείλονταν. Η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου προτείνει, επομένως, την αναδιατύπωση του προδικαστικού ερωτήματος, προκειμένου να δοθεί η απάντηση ότι, σε μια περίπτωση όπως αυτή της υποθέσεως της κύριας δίκης, η συμβατική παροχή η οποία αποτελεί κατά κύριο λόγο τη βάση της αγωγής και δυνάμει της οποίας πρέπει να καθοριστεί η δικαιοδοσία κατ' εφαρμογήν του άρθρου 5, σημείο 1, της Συμβάσεως συνίσταται στην υποχρέωση καταβολής των προμηθειών.

21 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι, ενόψει της κατανομής αρμοδιοτήτων στα πλαίσια της διαδικασίας εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως που προβλέπει το Πρωτόκολλο, στο μεν εθνικό δικαστήριο εναπόκειται να εκτιμήσει τη σημασία που έχει καθεμία από τις συμβατικές υποχρεώσεις που αποτελούν το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης, στο δε Δικαστήριο να ερμηνεύσει τη Σύμβαση λαμβάνοντας υπόψη τις διαπιστώσεις του εθνικού δικαστηρίου.

22 Επιπλέον, οποιαδήποτε μεταβολή της ουσίας του προδικαστικού ερωτήματος θα ήταν ασυμβίβαστη με τον ρόλο που αναθέτει στο Δικαστήριο το Πρωτόκολλο, καθώς και με την υποχρέωσή του να διασφαλίζει στις κυβερνήσεις των κρατών μελών και στα ενδιαφερόμενα μέρη τη δυνατότητα να υποβάλλουν παρατηρήσεις σύμφωνα με τα άρθρα 5 του Πρωτοκόλλου και 20 του Οργανισμού ΕΚ του Δικαστηρίου, λαμ-

βανομένου υπόψη του γεγονότος ότι, βάσει της τελευταίας αυτής διατάξεως, στα ενδιαφερόμενα μέρη κοινοποιούνται μόνο οι αποφάσεις περί παραπομπής [βλ., όσον αφορά τη διαδικασία του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 234 ΕΚ), τις αποφάσεις της 20ής Μαρτίου 1997, C-352/95, Phytheron International, Συλλογή 1997, σ. I-1729, σκέψη 14, και της 16ης Ιουλίου 1998, C-235/95, Dumon και Froment, Συλλογή 1998, σ. I-4531, σκέψη 26].

23 Υπό τις συνθήκες αυτές, για την απάντηση στο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να γίνει δεκτό ότι, όπως προκύπτει από την απόφαση περί παραπομπής, οι δύο συμβατικές παροχές οι οποίες αποτελούν τη βάση της αγωγής είναι ισοδύναμες.

24 Η Leathertex και η Γερμανική Κυβέρνηση και, επικουρικώς, η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου ισχυρίζονται ότι ένα δικαστήριο συμβαλλομένου κράτους δεν έχει δικαιοδοσία, δυνάμει του άρθρου 5, σημείο 1, της Συμβάσεως, για το σύνολο αγωγής της οποίας τη βάση αποτελούν πλείονες ισοδύναμες παροχές οι οποίες απορρέουν από την ίδια σύμβαση, εφόσον ο τόπος εκπληρώσεως της μιας ή ορισμένων από τις παροχές αυτές βρίσκεται σε άλλο συμβαλλόμενο κράτος.

25 Κατά τις ως άνω κυβερνήσεις, το άρθρο 5, σημείο 1, της Συμβάσεως πρέπει να ερμηνευθεί στενά. Εφόσον το επιληφθέν της υποθέσεως δικαστήριο θεωρεί ότι οι δύο παροχές που αποτελούν τη βάση της αγωγής είναι ισοδύναμες, θα πρέπει να γίνει δεκτό ότι, για την έκδοση αποφάσεως σε σχέση με εκάστη των παροχών αυτών, δικαιοδοσία έχει το δικαστήριο του τόπου εκπληρώσεως εκάστης αυτών, οπότε πρέπει να κατατμηθεί η δικαιοδοσία. Η εν λόγω ερμηνεία του άρθρου 5, σημείο 1, της Συμβάσεως συνάδει προς τον σκοπό της θεσπίσεως της διατάξεως αυτής, ο οποίος έγκειται στην παροχή σε κάθε διάδικο, στις διαφορές εκ συμβάσεως, της εγγυήσεως ότι η αγωγή του θα εξετασθεί από το δικαστήριο του τόπου στον οποίο πρέπει να εκπληρωθεί η επίδικη παροχή.

26 Η Bodetex ισχυρίζεται, πρώτον, ότι η σύμβαση από την οποία απορρέουν οι δύο επίμαχες στη διαφορά της κύριας δίκης παροχές είναι ανάλογη με σύμβαση εργασίας εμπορικού αντιπροσώπου. Επομένως, για την εφαρμογή του άρθρου 5, σημείο 1, της Συμβάσεως σε περίπτωση αγωγής της οποίας τη βάση αποτελούν διαφορετικές

παροχές οι οποίες απορρέουν από την ίδια σύμβαση αντιπροσωπείας, θα πρέπει, όπως επί συμβάσεων εργασίας, να λαμβάνεται υπόψη η παροχή που προσδίδει στη σύμβαση αυτή τον ουσιώδη χαρακτήρα της, ήτοι, εν προκειμένω, η παροχή που έγκειται στην αναζήτηση νέων πελατών και στη διανομή των προϊόντων της Leathertex, μεταξύ άλλων, στο Βέλγιο. Σε ορισμένα συμβαλλόμενα κράτη η νομολογία και η θεωρία έχουν επεκτείνει τη λύση αυτή στη σύμβαση αποκλειστικής αντιπροσωπείας, με την οποία η σύμβαση εμπορικής αντιπροσωπείας παρουσιάζει επίσης αναλογίες.

27 Η Bodetex υποστηρίζει, δεύτερον, ότι υφίσταται συνάφεια μεταξύ της υποχρεώσεως καταβολής των προμηθειών και της υποχρεώσεως καταβολής αποζημιώσεως για την καταγγελία χωρίς τήρηση προθεσμίας. Αμφότερες απορρέουν από τη σύμβαση αντιπροσωπείας. Επιπλέον, η μη εκπλήρωση της υποχρεώσεως καταβολής των προμηθειών συνιστά τον λόγο για τον οποίο λύθηκε η σύμβαση, οπότε γεννήθηκε η υποχρέωση καταβολής αποζημιώσεως για την καταγγελία χωρίς τήρηση προθεσμίας. Λόγω της συνάφειας αυτής το δικαστήριο που έχει δικαιοδοσία να κρίνει την υποχρέωση καταβολής της αποζημιώσεως για την καταγγελία έχει δικαιοδοσία να κρίνει και την υποχρέωση καταβολής των προμηθειών.

28 Κατά την Bodetex, η εν λόγω ερμηνεία του άρθρου 5, σημείο 1, της Συμβάσεως καθιστά δυνατή την ορθολογική οργάνωση της δίκης, αποτρέποντας την κατάτμηση της δικαιοδοσίας.

29 Τέλος, η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι, στην περίπτωση κατά την οποία ο ενάγων ασκεί δύο αγωγές που στηρίζονται σε δύο ισοδύναμες παροχές, το δικαστήριο που έχει δικαιοδοσία για τη μία από τις αγωγές σύμφωνα με το άρθρο 5, σημείο 1, της Συμβάσεως έχει δικαιοδοσία και για την άλλη, εφόσον, μεταξύ των αγωγών αυτών, υφίσταται τόσο στενή σχέση ώστε να είναι συμφέρουσα η ταυτόχρονη διεξαγωγή αποδείξεων για αμφότερες και η συνεκδίκασή τους, προκειμένου να αποφευχθούν λύσεις που θα μπορούσαν να είναι ασυμβίβαστες μεταξύ τους αν οι υποθέσεις εκδικάζονταν χωριστά.

30 Κατά την Επιτροπή, η λύση αυτή είναι η πλέον σύμφωνη με το σύστημα της Συμβάσεως. Αφενός, είναι παρεμφερής, mutatis mutandis, προς τη λύση που ισχύει κατά το άρθρο 6, σημείο 1, της Συμβάσεως σε περίπτωση πολλών εναγομένων.

Αφετέρου, επιβάλλεται ενόψει του άρθρου 22 της Συμβάσεως. Πράγματι, αν, σε μια διαφορά όπως αυτή της κύριας δίκης, ο ενάγων αποφάσιζε, δυνάμει του άρθρου 5, σημείο 1, της Συμβάσεως, να ασκήσει την αγωγή για την καταβολή της αποζημιώσεως σε ένα συμβαλλόμενο κράτος και την αγωγή για την καταβολή των καθυστερουμένων προμηθειών σε άλλο συμβαλλόμενο κράτος, το άρθρο 22 της Συμβάσεως θα είχε εφαρμογή λόγω της συναφείας των δύο αυτών αγωγών. Επομένως, το άρθρο 5, σημείο 1, της Συμβάσεως πρέπει να ερμηνευθεί κατά τρόπον ώστε να αποφεύγονται εκ των προτέρων καταστάσεις στις οποίες θα είχε εφαρμογή το άρθρο 22 της Συμβάσεως.

31 Πρέπει να υπομνησθεί, κατ' αρχάς, ότι, στις σκέψεις 8 έως 10 της αποφάσεως της 6ης Οκτωβρίου 1976, 14/76, De Bloos (Συλλογή τόμος 1976, σ. 553), το Δικαστήριο, αφού υπενθύμισε ότι σκοπός της Συμβάσεως είναι να προσδιορίσει τη διεθνή δικαιοδοσία των δικαστηρίων των συμβαλλομένων κρατών, να διευκολύνει την αμοιβαία αναγνώριση των δικαστικών αποφάσεων και να θεσπίσει ταχεία διαδικασία για την εκτέλεση των αποφάσεων αυτών, έκρινε ότι επιβάλλεται από τους στόχους αυτούς να αποφευχθεί, στο μέτρο του δυνατού, η ύπαρξη πολλαπλών δικαιοδοσιών ως προς την ίδια σύμβαση και ότι, επομένως, το άρθρο 5, σημείο 1, της Συμβάσεως δεν μπορεί να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι αφορά οποιαδήποτε από τις παροχές που απορρέουν από την οικεία σύμβαση. Το Δικαστήριο συνεπέρανε, στις σκέψεις 11 και 13 της ίδιας αποφάσεως, ότι, προκειμένου να προσδιοριστεί ο τόπος εκπληρώσεως κατά την έννοια του προαναφερθέντος άρθρου 5, σημείο 1, της Συμβάσεως, η παροχή που πρέπει να λαμβάνεται υπόψη είναι η παροχή που αντιστοιχεί στο συμβατικό δικαίωμα που αποτελεί τη νομική βάση της αγωγής. Διευκρίνισε δε, στη σκέψη 14 της αποφάσεως εκείνης, ότι, στις περιπτώσεις που ο ενάγων προβάλλει δικαίωμα αποζημιώσεως ή επικαλείται τη λύση της συμβάσεως λόγω υπαιτιότητας του αντισυμβαλλομένου, η παροχή αυτή είναι πάντοτε η συμβατική παροχή, η μη εκπλήρωση της οποίας προβάλλεται ως βάση αυτών των αιτημάτων.

32 Η ερμηνεία αυτή επιβεβαιώθηκε κατά τη σύναψη της Συμβάσεως της 9ης Οκτωβρίου 1978 για την προσχώρηση του Βασιλείου της Δανίας, της Ιρλανδίας και του Ηνωμένου Βασιλείου της Μεγάλης Βρετανίας και Βόρειας Ιρλανδίας, η οποία τροποποίησε, όσον αφορά ορισμένες γλωσσικές αποδόσεις, το άρθρο 5, σημείο 1, της Συμβάσεως, με σκοπό να διευκρινιστεί ότι η παροχή της οποίας ο τόπος εκπληρώσεως καθορίζει το αρμόδιο δικαστήριο στις διαφορές εκ συμβάσεως είναι «η παροχή η οποία αποτελεί τη νομική βάση της αγωγής».

33 Πρέπει να υπομνησθεί, στη συνέχεια, ότι το Δικαστήριο έχει κρίνει, κατ' επανάληψη, ότι ο τόπος όπου εκπληρώθηκε ή πρέπει να εκπληρωθεί η παροχή πρέπει να καθορίζεται σύμφωνα με το ουσιαστικό δίκαιο που διέπει την επίδικη παροχή κατά τους κανόνες ιδιωτικού διεθνούς δικαίου του επιληφθέντος δικαστηρίου (αποφάσεις της 6ης Οκτωβρίου 1976, 12/76, Tessili, Συλλογή τόμος 1976, σ. 533, σκέψη 13· της 29ης Ιουνίου 1994, C-288/92, Custom Made Commercial, Συλλογή 1994, σ. I-2913, σκέψη 26, και της 28ης Σεπτεμβρίου 1999, C-440/97, Groupe Concorde κ.λπ., Συλλογή 1999, σ. I-6307, σκέψη 32).

34 Συναφώς, πρέπει να τονισθεί ότι, εν προκειμένω, τα βελγικά δικαστήρια έχουν δεχτεί, κατ' εφαρμογήν της προπαρατεθείσας νομολογίας, ότι η υποχρέωση καταβολής αποζημιώσεως λόγω της καταγγελίας χωρίς τήρηση προθεσμίας πρέπει να εκπληρωθεί στο Βέλγιο, ενώ η υποχρέωση καταβολής των προμηθειών πρέπει να εκπληρωθεί στην Ιταλία.

35 Άλλωστε, από την απόφαση περί παραπομπής καθώς και από τον φάκελο που διαβίβασε το εθνικό δικαστήριο προκύπτει ότι η επίμαχη στην κύρια δίκη σύμβαση, βάσει της οποίας ασκήθηκε η αγωγή με αίτημα αφενός την καταβολή των προμηθειών και αφετέρου της αποζημιώσεως, δεν συνιστά σύμβαση εργασίας.

36 Όμως, όταν δεν υπάρχουν οι ιδιομορφίες των συμβάσεων εργασίας, δεν είναι αναγκαίο ούτε ενδεδειγμένο να προσδιορίζεται η παροχή που προσδίδει στη σύμβαση τον ουσιώδη χαρακτήρα της και να εστιάζεται στον τόπο εκπληρώσεως της παροχής αυτής, βάσει ακριβώς του κριτηρίου του τόπου εκπληρώσεως, η δικαιοδοσία για τις διαφορές που έχουν σχέση με όλες τις συμβατικές παροχές (προπαρατεθείσα απόφαση Shenavai, σκέψη 17).

37 Επομένως, στο πλαίσιο της διαφοράς της κύριας δίκης, δεν πρέπει να ληφθεί υπόψη η παροχή που προσδίδει στη σύμβαση αντιπροσωπείας τον ουσιώδη χαρακτήρα της για να καθοριστεί η δικαιοδοσία του δικαστηρίου βάσει του τόπου εκπληρώσεως της παροχής.

38 Το δικαστήριο που έχει δικαιοδοσία για την αγωγή με την οποία ζητείται η καταβολή αποζημιώσεως λόγω καταγγελίας χωρίς τήρηση προθεσμίας δεν μπορεί εξάλλου να

στηρίξει τη δικαιοδοσία του, όσον αφορά την αγωγή με το αίτημα της καταβολής προμηθειών, σε ενδεχόμενη συνάφεια μεταξύ των δύο αγωγών. Πράγματι, όπως διευκρίνισε το Δικαστήριο, το άρθρο 22 της Συμβάσεως έχει ως αντικείμενο τη ρύθμιση της τύχης συναφών αγωγών που έχουν ασκηθεί ενώπιον δικαστηρίων διαφόρων συμβαλλομένων κρατών. Δεν απονέμει δικαιοδοσία· ειδικότερα, δεν καθιερώνει τη δικαιοδοσία δικαστηρίου κράτους μέλους να αποφανθεί επί αγωγής συναφούς προς άλλη, η οποία έχει ασκηθεί ενώπιόν του κατ' εφαρμογήν των κανόνων της Συμβάσεως (βλ. αποφάσεις της 24ης Ιουνίου 1981, 150/80, Elefanten Schuh, Συλλογή 1981, σ. 1671, σκέψη 19, και της 27ης Οκτωβρίου 1998, C-51/97, Réunion européenne κ.λπ. Συλλογή 1998, σ. I-6511, σκέψη 39).

39 Τέλος, όταν η διαφορά αφορά πλείονες ισοδύναμες παροχές που απορρέουν από την ίδια σύμβαση, το επιλαμβανόμενο δικαστήριο δεν μπορεί να στηριχθεί, για να προσδιορίσει τη δικαιοδοσία του, στην αρχή που συνήγαγε το Δικαστήριο στη σκέψη 19 της προπαρατεθείσας αποφάσεως Shenavai, κατά την οποία το παρεπόμενο ακολουθεί την τύχη του κυρίου.

40 Υπό τις συνθήκες αυτές, το ίδιο δικαστήριο δεν έχει δικαιοδοσία για το σύνολο αγωγής της οποίας τη βάση αποτελούν δύο ισοδύναμες παροχές οι οποίες απορρέουν από την ίδια σύμβαση, όταν, κατά τους κανόνες του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου του κράτους του δικαστηρίου αυτού, οι εν λόγω παροχές πρέπει να εκπληρωθούν η μία στο εν λόγω κράτος και η έτερη σε άλλο συμβαλλόμενο κράτος.

41 Πρέπει να υπομνησθεί ότι, καίτοι είναι αληθές ότι η εκδίκαση των διαφόρων πτυχών της ίδιας διαφοράς από διαφορετικά δικαστήρια παρουσιάζει μειονεκτήματα, εντούτοις ο ενάγων έχει πάντοτε τη δυνατότητα, κατά το άρθρο 2 της Συμβάσεως, να ασκήσει την αγωγή του στο σύνολό της ενώπιον του δικαστηρίου της κατοικίας του εναγομένου.

42 Επομένως, στο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 5, σημείο 1, της Συμβάσεως έχει την έννοια ότι το ίδιο δικαστήριο δεν έχει δικαιοδοσία για το σύνολο αγωγής της οποίας τη βάση αποτελούν δύο ισοδύναμες παροχές οι οποίες απορρέουν από την ίδια σύμβαση, όταν, κατά τους κανόνες του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου του κράτους του δικαστηρίου αυτού, οι εν λόγω παροχές πρέπει να εκπληρωθούν η μία στο εν λόγω κράτος και η έτερη σε άλλο συμβαλλόμενο κράτος.

Επί των δικαστικών εξόδων

43 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η Γερμανική και η Ιταλική Κυβέρνηση, η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, καθώς και η Επιτροπή, οι οποίες κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

κρίνοντας επί του ερωτήματος που του υπέβαλε με απόφαση της 4ης Δεκεμβρίου 1997 το Hof van Cassatie, αποφαίνεται:

Το άρθρο 5, σημείο 1, της Συμβάσεως της 27ης Σεπτεμβρίου 1968 για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, όπως τροποποιήθηκε με τη Σύμβαση της 9ης Οκτωβρίου 1978 για την προσχώρηση του Βασιλείου της Δανίας, της Ιρλανδίας και του Ηνωμένου Βασιλείου της Μεγάλης Βρετανίας και Βόρειας Ιρλανδίας, έχει την έννοια ότι το ίδιο δικαστήριο δεν έχει δικαιοδοσία για το σύνολο αγωγής της οποίας τη βάση αποτελούν δύο ισοδύναμες παροχές οι οποίες απορρέουν από την ίδια σύμβαση, όταν, κατά τους κανόνες του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου του κράτους του δικαστηρίου

αυτού, οι εν λόγω παροχές πρέπει να εκπληρωθούν η μία στο εν λόγω κράτος και η έτερη σε άλλο συμβαλλόμενο κράτος.

Rodríguez Iglesias Kapteyn Puissochet

Hirsch Jann

Moitinho de Almeida Gulmann Murray

Edward Ragnemalm

Sevón Wathelet Schintgen

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 5 Οκτωβρίου 1999.

Ο Γραμματέας Ο Πρόεδρος

R. Grass G. C. Rodríguez Iglesias